

Et sort hull

Per Olav Solberg
redaksjonssjef

Nora Skjerdingsstad
redaksjonssekretær

Psykologspesialist Anja Vaskinn og veterinærspesialist Karianne Muri har forsøkt å oppsummere hva forskningen sier om seksuell omgang mellom mennesker og dyr. – Vi vet svært lite om de psykologiske faktorene som bidrar til denne typen adferd, sier Vaskinn.

Det er i en studie på i denne utgaven av Psykologtidsskriftet at de to forskerne skriver om mennesker som utøver seksuelle handlinger mot dyr. Etter å ha søkt i databasene Google Scholar, PubMed og PsycINFO etter artikler om emnet konstatere forskerne blant annet følgende: «Selv om fenomenet er kjent, så er den faktiske utbredelsen ukjent.»

– Vi vet altså ingenting om forekomst i Norge?

– Nei, vi gjør egentlig ikke det. Og hvordan skal man finne det ut? Ideelt sett kunne man, gjennom en undersøkelse i forskningsøyemed, spurt et representativt utvalg av befolkningen om de har hatt seksuell omgang med dyr, og satset på at folk svarte ærlig. Men det har vi ingen garanti for. Temaet er tabubelagt, og faren for underrapportering er nok stor, sier Vaskinn, som til daglig jobber ved Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri ved Oslo universitetssykehus.

Det man vet om temaet, er hentet fra to forskjellige populasjoner: Den ene er mennesker som har fått en dom og sitter i fengsel. Den andre er de selvutnevnte zoofile. Sistnevnte er mennesker som sier de har et kjærlighetsforhold til dyret, som også innebærer seksuelle handlinger. Mange av disse vil nok fordømme sadistiske overgrep mot dyr, ifølge Vaskinn.

– Litteraturen på dette feltet er delt i to, med liten overlapp. De to populasjonene man har forsket på, får også fram det store spennet i fenomenet: fra de som mener de har temmelig uskyldig seksuell omgang med dyr, til de som er dømt for seksuallovbrudd mot mennesker og som også har innrømmet seksuelle overgrep mot dyr. Seksuelle handlinger med et dyr kan i verste fall medføre at dyret dør, sier Vaskinn.

Aktuelt nå

Uansett alvorlighetsgrad er alle seksuelle handlinger med dyr forbudt i Norge, ifølge dyrevelferdsloven fra 2010. Loven kom nylig til anvendelse i en norsk rettssak: I Nedre Romerike tingrett ble en mann i 30-årene nylig dømt til fem måneder ubetinget fengsel for omfattende seksuell omgang med flere hunder (Kilde: NRK, 12. april 2021). Hunder er for øvrig det dyret som oftest utsettes for seksuelt misbruk av mennesker, ifølge forskningen.

Fra studien «Mennesker som utøver seksuelle handlinger med dyr»

- Fra et psykiatrisk klassifikasjonssted betraktes seksuell omgang med dyr, ved visse betingelser, som en psykisk lidelse (parafil forstyrrelse).
- En amerikansk studie som siteres i artikkelen, konkluderer med at 36 prosent av voksne dømt for seksuallovbrudd, også hadde misbrukt dyr seksuelt.
- Forekomsten av både seksuell interesse for og seksuell mishandling av dyr er ukjent, både i Norge og i resten av verden.
- Helsepersonell har et spesifikt unntak i sin taushetsplikt som gir rett til å varsle om mishandling av dyr.

Karianne Muri, førsteamanuensis ved NMBU Veterinærhøgskolen på Ås, forteller at dyrevelferdslovgivningen har endret seg i hele Europa i takt med økt kunnskap om dyrevelferd:

– Jo mer forskningsbasert kunnskap vi har fått om dyrs behov og hvordan de mestrer omgivelsene sine, jo strengere har lovgivningen blitt. Dyrevelferdsloven har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr, og totalforbudet mot seksuelle handlinger med dyr er blant annet begrunnet i hensynet til respekten for dyr, sier hun.

Muri påpeker at helsepersonell har rett til å varsle Mattilsynet eller politiet ved mistanke om mishandling eller vanskjøtsel av dyr.

– Hvis en psykolog avdekker dette i terapi med en pasient, opphører taushetsplikten. I helsepersonelloven er mishandling av dyr nevnt spesifikt som et unntak i taushetsplikten. Da har man rett til å varsle, men det er altså ikke en plikt, understreker Muri.

Å bidra til å sikre dyrenes velferd var også en av grunnene til at Muri i sin tid tok kontakt med psykologmiljøer:

– Hvis vi kan få drahjelp fra andre yrkesgrupper for å ivareta dyr og hindre ulike former for dyremishandling, så ønsker vi jo dette veldig sterkt. Her er psykologer og deres kompetanse viktig, påpeker hun.

Hva vet vi?

Hvordan kan denne drahjelpen fra psykologer se ut? Å få kunnskap om hvem menneskene som forgriper seg på dyr er, og hvorfor de begår denne typen seksuelle handlinger, er noe forskningen må prøve å finne mer ut av, synes Vaskinn.

– Vi vet altfor lite om alminnelige psykologiske faktorer hos disse menneskene: Hvor veltilpasset er man? Hvor godt har man det med seg selv? Hvordan er det med empatien, med det å forstå andre mennesker og relatere seg til dem? Hvordan er selvtilliten og selvfølelsen? Finnes det sammenheng mellom barndomstraumer og det å ha seksuell omgang med dyr? Spørsmålene står i kø, og vi vet forsvinnende lite, erkjenner forskeren.

Vaskinn håper også at fokus på temaet kan bidra til at mennesker som ønsker psykologisk behandling, tør å ta kontakt om et svært tabubelagt tema.

– Hvor mange som er motivert for behandling, vet vi ikke, og det kan hende det er ganske få. Mange av de selvutnevnte zoofile mener at de ikke gjør noe galt mot dyrene, og ønsker neppe behandling.

– *De zoofile selv vil vel hevde at verken de eller dyrene lider. Trenger seksuell omgang med dyr alltid å innebære en lidende part?*

– En del av de zoofile vil nok nettopp hevde at dette er frivillig fra begge parter. Men maktforholdet mellom menneske og dyr er grunnleggende skjevt, og dyr er ikke i stand til å gi eksplisitt samtykke til seksuell kontakt med mennesker. Dyr kan heller ikke si fra om overgrep til andre.

– *Har du selv hatt terapier der seksuell omgang med dyr har vært tema?*

– Jeg har ikke hatt klienter der dette har vært utgangspunktet for behandlingen. Men det har ved enkelte anledninger kommet opp mer tilfeldig i et terapiforløp. Dette er svært skambelagt og derfor ikke det første som skjer i terapi, sier Vaskinn. Hun tror noe mer åpenhet knyttet til temaet kan gjøre det lettere for motiverte personer å oppsøke hjelp.

– Det må være et mål. Personer med seksuell interesse for barn og personer dømt for seksuallovbrudd får psykologisk hjelp og behandling, det samme bør være tilfelle for denne gruppen, understreker Vaskinn.

– *Vet man noe om hva slags type terapi som kan fungere for denne pasientgruppen?*

– Nei, men her er det naturlig å se til den psykologiske behandlingen som tilbys til personer med seksuallovbruddsproblematikk.

Hun er spent på hvilke reaksjoner hun vil få fra psykologstanden og andre lesere etter å ha skrevet om temaet i Psykologtidsskriftet.

– Temaet i seg selv vekker gjerne avsky og vemmelse. Men litteraturgjennomgangen vår viser at mennesker som forsker på seksuell omgang mellom mennesker og dyr, også kan bli møtt med avsky og forakt. Jeg blir ikke overrasket om det kommer noen reaksjoner, men det jeg håper, er at flere som har kunnskap om temaet, benytter denne anledningen til å ta kontakt. Vi trenger sårt mer kunnskap, avslutter Anja Vaskinn.